

Borja Flors,
Vicent Climent
(eds.)

Adéu, RTVV

Crònica del penúltim fracàs
de la societat valenciana

ADÉU, RTVV

Crònica del penúltim fracàs
de la societat valenciana

Borja Flors, Vicent Climent
(eds.)

ADÉU, RTVV

Crònica del penúltim fracàs
de la societat valenciana

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

EN 3 CUADRES

Aquesta publicació no pot ser reproduïda, ni totalment ni parcialment, ni enregistrada en, o transmesa per, un sistema de recuperació d'informació, en cap forma ni per cap mitjà, sia fotomecànic, fotoquímic, electrònic, per fotocòpia o per qualsevol altre, sense el permís previ de l'editorial.

© Dels textos: els autors, 2013

© D'aquesta edició: Universitat de València, 2013

Producció editorial: Maite Simon

Disseny interior i maquetació: Inmaculada Mesa

Disseny de la coberta: Celso Hernández de la Figuera i Maite Simon

Correcció: Ofèlia Sanmartín Bono

ISBN: 978-84-370-9113-6

Dipòsit legal: V-1697-2013

Impressió: Guada Impressors, SL

Índex

PRÒLEG.....	9
El símptoma d'una malaltia greu <i>Borja Flors</i>	
PREFACI.....	15
RTVV i la generació perduda <i>Adelaida Ferre</i>	
DIARI DE L'ERO	21
Col·laboracions de <i>Fani Grande, Julià Álvaro, Borja Flors, Comitè d'Empresa, Antoni Gómez, José Huedo, Adelaida Ferre, Teresa Díez, Senyor Garrofó, Paco López Barrio, Mariola Cubells, Vicent Climent, Esperança Camps, Manel Villar, Xelo Mir, Júlia Sorní, Amàlia Garrigós, Ricardo Cobo, Rosa Solbes, Josep Rodríguez, Joan Durà, Rubèn Penyalba, Pere Miquel Campos, Andreu Carpena</i>	
EPÍLEG.....	247
El dia després <i>Borja Flors, Vicent Climent</i>	
ÍNDIX ONOMÀSTIC.....	251
ELS AUTORS	259

Pròleg

El símptoma d'una malaltia greu

Un deute acumulat de 1.300 milions d'euros. Factures sense pagar des de fa anys. Una audiència que a penes arriba al 5%. Un prestigi social per terra. Escàndols econòmics com la visita del papa. Escàndols informatius com l'ocultació de l'accident del metro de València que va costar la vida a 43 persones. Escàndols sexuals com el presumpte assetjament del secretari general a tres treballadores. Escàndols, escàndols i més escàndols.

La desaparició de la radiotelevisió pública valenciana es veia vindre des de fa temps. Tant és així que l'any 2000 es va publicar *La televisió (im)possible. 10 anys d'informatius a Canal 9*,¹ un extraordinari relat que ja mostrava bona part de les mancances i els vicis del model. Els autors, diversos professionals directament relacionats amb RTVV, alertaren del perill, però ningú no se'ls va escoltar.

Han passat els anys i RTVV ha sigut incapaç de convertir-se en un mitjà de referència per a la societat valenciana. Més bé al contrari. I amb aquests antecedents, ha acabat diluint-se en la invisibilitat.

1. J. Esteve *et al.* (2000): *La televisió (im)possible. 10 anys d'informatius a Canal 9*, València, Edicions 3i4.

La primera i més important víctima d'aquesta desaparició és la mateixa societat valenciana. És aquesta qui ha perdut un instrument d'autoafirmació com a poble, un mecanisme per a canalitzar denúncies i reivindicacions, i una plataforma per a celebrar els èxits. Per això, el desballestament dels mitjans públics representa un fracàs històric del conjunt de la societat. Però aquest és només el principi, la mort de RTVV és el símptoma d'una malaltia encara molt més greu: la degradació integral del sistema democràtic valencià.

Com hem arribat a aquesta situació? Qui és el responsable de la desfeta? Es podria haver evitat?

RTVV ha patit una direcció política i professional nefasta; han sigut molts anys de despropòsits, manipulacions i malbarataments. I tan descarades han sigut algunes manipulacions, que fins i tot es pot pensar que l'objectiu últim era destruir el model actual per fer-ne un de nou, que permeta a determinats polítics traure'n encara més profit. Un bon exemple d'aquesta tàctica és la teoria, amplament difosa per governants i mitjans de comunicació, segons la qual a RTVV hi havia més treballadors que a Antena 3 i Telecinco juntes (de vegades, també s'inclou La Sexta, per si amb les anteriors no n'hi haguera prou).

Parlem clar: això és absolutament fals. Aquells que ho diuen saben que estan mentint, segueixen una estratègia per deslegitimar el sistema públic de mitjans de comunicació, criminalitzar els treballadors i llevar suport social a les seues reivindicacions.

Les xifres diuen que RTVV, un grup format per tres empreses que l'any 2010 oferia 4 canals de TV (Canal 9, Nou 2, Nou 24 i TVV Internacional), 2 de ràdio (Ràdio 9 i Sí Ràdio) i una plataforma multimèdia, ha arribat a un màxim de 1.700 treballadors. I ara vénen les sorpreses. En tancar l'any 2012 i després d'aplicar importants retallades, les dades oferides per les altres empreses diuen que el Grupo Antena 3 tenia 1.849 treballadors;² el mateix any Mediaset confirma que tenia

2. Informació disponible en el web <www.atresmediacorporacion.com>, secció Recursos Humans.

1.088 professionals en nòmina³ i que donava feina a «uns milers més de forma indirecta».⁴ En qualsevol cas, la suma dels equips d'Antena 3 i Mediaset arribaria a un mínim de 2.937 contractats, prop del doble dels treballadors de RTVV en el moment de més volum.

Debatre al voltant de les dimensions de la radiotelevisió pública és molt lícit. Podem plantejar-nos si 1.700 són molts o pocs treballadors, però cal fer-ho amb arguments. Intoxicar la ciutadania amb missatges tan falsos demostra que no hi ha cap interès per millorar el servei. Més aviat al contrari: es tracta de desacreditar el model i, a continuació, repartir el negoci entre determinades empreses privades. Només a títol informatiu, i per demostrar que fer televisió no és ni senzill, ni barat, val a dir que el gran referent internacional, la BBC, tenia en tancar l'exercici 2011/2012 un total de 16.858 treballadors a temps complet.⁵ Totes les dades de la corporació britànica són fàcilment contrastables, només cal entrar al seu web i buscar la informació. Una transparència impensable en la nostra terra.

I això planteja noves preguntes. Per què els responsables polítics valencians oculten informació sistemàticament? I encara més important, com han aconseguit amagar tantes coses durant tant de temps?

Per a trobar alguna resposta cal que fem autocrítica. Perquè tots en tenim, de responsabilitat. El treballadors, també. Durant aquests anys hem sigut còmplices necessaris del desgavell. Sovint hem oblidat que nosaltres havíem de ser els primers garants de la pluralitat i la transparència, que havíem d'exigir als nostres caps (laborals i polítics) el compliment escrupolós dels principis fundacionals de RTVV.

Tot això és cert i, per tant, hem de carregar amb una part de la culpa. Però també és just recordar que, des del primer dia, un gran

3. MEDIASET: *Cuentas anuales e informe de gestión, 2012*, p. 96. Disponible en <www.mediaset.com>.

4. «Carta de Mediaset a Jaime Ignacio del Burgo», publicada en <www.vertele.com> el 17 de juliol de 2012.

5. «The BBC Executive's Review and Assessment. Part 2», pp. 2-30. Es pot consultar en <www.bbc.co.uk>.

nombre de treballadors han lluitat per fer una radiotelevisió pública decent. Alguns, fins i tot, han llançat un crit d'angoixa denunciant la gravetat de la situació i reclamant ajuda al conjunt de la societat. Però l'ajuda no ha arribat a temps.

Adéu, RTVV és aquest crit. Un crit en forma de recull d'articles periodístics que descriuen detalladament el que ha passat dins de la radiotelevisió pública valenciana.

El llibre que teniu a les mans presenta una compilació de més de setanta articles periodístics escrits per una vintena de professionals directament vinculats a RTVV, i que s'han publicat entre gener de 2011 i febrer de 2013, justament en el període en què el Govern de la Generalitat dirigit pel Partit Popular ha tret endavant un expedient de regulació d'ocupació que ha deixat sense faena més d'un miler de treballadors. Hem decidit fitar aquesta etapa perquè, considerem, és quan s'han materialitzat tots els advertiments que els treballadors feien des de fa un bon grapat d'anys. Només cal visitar les hemeroteques o bussejar per Internet per a trobar desenes d'articles anteriors a aquesta època que ja denunciaven els despropòsits, les manipulacions i els abusos de Canal 9.⁶

El textos escollits tenen el valor d'estar escrits, en primera persona, per professionals que han viscut dia a dia la realitat de RTVV i que donaren el pas de compartir les seues experiències i reflexions amb tota la societat. A més, hem inclòs alguns comunicats del Comitè d'Empresa de RTVV, un òrgan que en els últims anys ha canalitzat i liderat les reivindicacions de la majoria dels treballadors. Llegits ara, quan ja coneixem la magnitud de la desfeta, aporten una doble visió carregada d'interés. D'una banda, és una narració única de la tragèdia laboral i personal que ha suposat el major ERO aplicat mai al País Valencià. D'altra banda, conforma una acta notarial dels fets que han dut els mitjans públics a uns límits de putrefacció difícilment imaginables.

6. Especialment representatiu és l'article «La televisión quebrada», de Julià Álvaro, publicat en el diari *El País* el 9 de gener de 2002.

Adéu, RTVV és un llibre de lluita. Els articles que el conformen parlen de manifestacions i de protestes; denuncien robatoris i manipulacions. La majoria dels textos es publicaren originàriament en blogs digitals. Són treballs periodístics escrits amb la passió, la intensitat i, per què no dir-ho, la precipitació d'aquell que està experimentant un moment especialment intens de la seua pròpia vida. Recomanem al lector que, una vegada llegit el llibre, s'adrece a les fonts originals, als blogs i webs que publicaren per primera vegada els textos. Allà descobrirà que molts dels articles inclouen gran quantitat d'enllaços que aporten informació extra i enriqueixen encara més la lectura.

L'estructura de la compilació és cronològica. Avança en el temps, dia a dia, article a article. Presenta una narració coral de la realitat que permet reviure els esdeveniments com si estigueren passant en aquests moments. Només hem afegit una narració que fa d'enllaç entre els articles i que aporta algunes claus informatives per a entendre millor els fets.

Precedint el recull i presentat com un prefaci de l'obra, trobareu el premonitori article de la periodista Adelaida Ferre «RTVV i la generació perduda».⁷ Es va publicar l'any 2009 i contextualitza perfectament tot el que ha passat durant els últims anys.

Adéu, RTVV planteja moltes preguntes i ofereix algunes respostes. Potser la conclusió més important és que, per a eixir de l'actual desfeta, necessitem més democràcia. Els ciutadans hem d'actuar, no val girar l'esquena i esperar que siga un altre qui solucione els problemes. Tan se val si som periodistes, mecànics, professors, enginyers, perruquers, jutges, operadors de càmera, agricultors, metges, dissenyadors, botiguers... Tan se val si tenim treball o estem desocupats o jubilats... Cal que tots assumim la responsabilitat de construir una societat millor. Ara, més que mai, és imprescindible una ciutadania que demane explicacions als governants.

7. Adelaida Ferre (2009): «RTVV i la generació perduda», *País Valencià Segle XXI. Reflexions de la generació que ve*, València, PUV.

En aquesta tasca seran clau uns mitjans de comunicació forts, independents i plurals, que escolten la veu del ciutadà, que controlen l'acció de les administracions, que potencien la cultura pròpia i, evidentment, que assegurin l'ús de la llengua. Uns mitjans dirigits per professionals de la comunicació de prestigi i gestionats amb transparència. I tot això només podran donar-ho uns mitjans de comunicació públics. Per això és tan important recuperar RTVV.

La crisi econòmica, institucional i moral que assola Europa pot induir-nos a pensar que tot està perdut. Res més lluny de la realitat. La història s'escriu i es torna a escriure constantment, només depèn de nosaltres quin serà el relat final. En paraules de l'economista, escriptor i humanista José Luis Sampedro:

Aquest és el moment de l'acció entre tots perquè un altre món no només és possible, és segur. Si millor o pitjor, dependrà de la nostra reacció.⁸

8. José Luis Sampedro (2011): «Debajo de la alfombra», *Reacciona*, Madrid, Santillana. La traducció és nostra.

Prefaci

RTVV i la generació perduda

La llei de creació de l'entitat pública RTVV constitueix una mostra més de la voluntat política d'assumir la responsabilitat concreta de fer avançar la consolidació de l'Administració autonòmica i la presa de consciència dels nostres trets diferencials com a poble.¹

Ja des de mitja segle XX, els estudiosos de la comunicació de masses Paul Felix Lazarsfeld i Robert King Merton assenyalen els grans grups de poder com a sustentadors fonamentals dels mitjans de comunicació de massa. D'aquesta manera, els discursos mediàtics sempre s'encaminen al manteniment d'un *statu quo* determinat, a la justificació d'una situació política, social i econòmica concreta.² Aquestes forces, grups d'empresaris i polítics fonamentalment, utilitzen per tant la propaganda com a mitjà de control social.

Radiotelevisió Valenciana va nàixer a principis de la dècada dels vuitanta, quan el postfranquisme i els manlleus de la transició ja prefiguraven un nou model de societat. Des de bon començament les

1. Llei 7/1984, de 4 de juliol, de Creació de l'Entitat Pública Radiotelevisió Valenciana.

2. P. F. Lazarsfeld i R. K. Merton (1948): «Mass Communication, Popular Taste and Organized Social Action», dins M. de Moragas Spa (1995): *Teorias de la comunicació*, Barcelona, Gustavo Gili.

aspiracions i exigències que s'hi van plantejar, sempre tenint en compte que s'ocupava un espai comunicatiu fins aleshores inexistent, van ser insuficients. Canal 9 va ser mirall inequívoc d'una part de la societat valenciana, això és ben cert, però d'aquella que en diuen *de pandereta*, la més folklòrica i, per tant, la més tradicionalista. I què es va fer de l'altra part, d'aquella que havia perdut les seues aspiracions uns anys enrere? Aquella part que reclamava un nou model social? Simplement, va desaparèixer del mapa mediàtic valencià.

Vint anys després de la creació de l'ens públic RTVV, no resulta gens agosarat afirmar que aquesta ha estat la tònica general del seu funcionament: una empresa comunicativa, pública, amb aspiracions d'esdevenir reflex fidel de la societat valenciana i que, tanmateix, gairebé sempre ha actuat com a suport mediàtic al servei del poder polític de torn.

Però, si els professionals dels mitjans de comunicació valencians eren conscients d'aquest perill, com és que mai no han reivindicat l'espai comunicatiu que els pertoca? Com és que la classe periodística valenciana no ha explotat la seua singularitat? Els equilibris de poder i l'escassa preparació d'una gens menyspreable part dels professionals de la comunicació expliquen aquest fenomen en el cas de RTVV.

Una generació sense referents

En els últims anys estem assistint a un progressiu empobriment moral i intel·lectual de les societats europees occidentals, sobretot de les generacions més joves. Es tracta d'un fet estructural, les causes del qual són múltiples i molt complexes, però en certa manera, els mitjans de comunicació de massa també en són responsables.

Sovint fa l'efecte que les noves generacions de valencians creixen en una societat absolutament despersonalitzada: la manca de referents històrics, polítics i territorials, tan necessaris per a la cohesió i, per tant, per a la supervivència d'una cultura, és un fet ben palés entre els grups més joves. En un moment en què els mèdia, i sobretot la televisió, són

omnipresents, la manca d'un espai comunicatiu propi i a bastament consolidat hi ha contribuït força en el cas valencià. En la societat catalana en general, i en la valenciana en particular, el consum de mitjans de comunicació és en espanyol. I això té una forta repercussió en la configuració de l'imaginari col·lectiu.

Les noves fornades de comunicadors que, de mica en mica, van nodrint els mitjans valencians no són alienes a les mancances que s'han esmentat suara. Molts d'ells abandonen les facultats amb un escàs coneixement de la realitat més immediata, això és, de la història, del territori, de la tradició i de la llengua pròpia. I, en el transcurs de les seues tasques professionals diàries, molt pocs són els qui mostren interès per l'aprenentatge, més enllà dels manuals estrictes de redacció periodística. La gran majoria de periodistes roman instal·lada en la comoditat dels estereotips, de les fonts institucionals i institucionalitzades, en definitiva, de la visió del món que els han mostrat els altres mitjans de comunicació que, no cal oblidar-ho, a casa nostra són espanyols. Com deia Pierre Bourdieu, els continguts de la televisió tendeixen a buscar les parcel·les de la realitat que no generen conflicte en la ciutadania,³ i sembla que la nova classe periodística viu acomodada en aquest terreny. S'ha acabat, per tant, creant una generació de comunicadors intel·lectualment precària.

També els criteris de selecció de personal a RTVV obvien certes destreses que se suposen bàsiques en la formació de qualsevol periodista: la capacitat d'anàlisi i de reflexió, una visió crítica de la realitat i un excel·lent maneig de la llengua. Per contra, la simpatia i la imatge personal són les característiques que es prioritzen en la tria de candidats. Aquest fet propicia que massa sovint els espectadors hagen de suportar expressions com ara «Diu-lo amb una flor», localitzacions errònies com per exemple «Ontinyent, la Costera», i batalles històriques fantàstiques com la protagonitzada per Felip V i Carles V.⁴

3. Pierre Bourdieu (1997): *Sobre la televisió*, Barcelona, Edicions 62.

4. Exemples extrets dels informatius de Canal 9.

Aquest tractament de la informació és una de les causes de la nova forma de censura que s'ha instal·lat a RTVV: una autocensura moguda per l'espectacularització i la superficialitat de les notícies, la renúncia a qualsevol forma d'investigació i l'acceptació de tot allò que diuen els gabinets de premsa dels poders polítics i econòmics. Aquests agents són ben conscients que la clau rau no en allò que es diu, sinó en allò que no es diu. En el cas de RTVV aquesta premissa s'ha aplicat fil per randa.

El salt generacional

Bàsicament, els treballadors de RTVV es divideixen en dos grans grups: els *fixos* i els *contractats*,⁵ que, en definitiva, equival als qui tenen més antiguitat i els qui s'hi han incorporat darrerament. Cap d'aquests grups no es mobilitza contra decisions preses de manera injusta, encara que per motius força distints. Bona part dels primers asseguren sentir-se cansats d'enfrontar-se a una estructura empresarial piramidal que sempre acaba obtenint allò que vol. L'altra part ocupa càrrecs de relleu per qüestions d'afinitat política. Però el cas dels *contractats* és ben diferent. A aquest grup pertany la majoria de periodistes joves que es descrivien abans. La precarietat laboral fora de RTVV i el pànic a la pèrdua de la feina determinen la seua actitud.

Ara bé, més enllà dels aspectes merament contractuals, entre tots dos grups hi ha diferències més evidents. Generalment, els periodistes de més trajectòria dins l'empresa són els més preparats per a desenvolupar la seua feina: coneixen bé la professió, són conscients del seu compromís amb la societat i han estat capaços de completar la seua formació personal, una vegada han assolit un estatus professional. Però, lluny d'aprofitar aquesta vàlua, la major part d'aquests roman acomodada dins la seguretat d'una plaça de quasifuncionari. Entre aquests periodistes de més trajectòria i els joves que s'hi han incorporat en els

5. És a dir, els qui tenen la plaça guanyada per concurs d'oposició i els qui tenen un contracte temporal.

últims anys, caldria resseguir les passes de tota una generació perduda. El salt qualitatiu entre els dos grups, entre els joves i els adults, entre els experts i els inexperts, és incommensurable.

Les maneres antidemocràtiques d'organitzar la feina i les pressions polítiques a què sovint es veuen sotmesos els treballadors de RTVV són altres dels elements que cal tenir en compte a l'hora d'estructurar el panorama televisiu valencià. El transcurs diari de RTVV està farcit de manipulacions explícites, ocultació de la veritat o veritats a mitges, desinformació, espectacle i propaganda. En definitiva, RTVV és un d'aquells mitjans de comunicació definits per Lazarsfeld i Merton el segle proppassat. L'única diferència rau en la professionalitat dels nous comunicadors. Els joves periodistes han esdevingut peces despersonalitzades, essencials per al control perfecte del trencaclosques informatiu. Han perdut tota la consciència d'allò que haurien d'ésser: censors incansables dels grups de poder. I, sobretot, han perdut qualsevol afecció per la classe treballadora.

Com a resultat de tot plegat, les notícies de RTVV ens serveixen cada dia a la taula una graella plena de frivolitats, successos, festes i futbol, tot barrejat amb propaganda institucional. I, sorprenentment, poques són les veus que se'n desdiuen. El fracàs de RTVV, la incapacitat d'erigir-se com a mitjà de comunicació representatiu de la societat valenciana, respon a una causa estructural. I molts en són els agents responsables: els partits polítics, els grups empresarials, els sindicats, els col·lectius de ciutadans i, per descomptat, els mateixos treballadors.

Els mitjans de comunicació són actors imprescindibles en la configuració de l'imaginari col·lectiu, alhora que ajuden a dibuixar els trets definitoris de qualsevol societat. Al País Valencià, on la indústria cultural catalana es limita a unes poques produccions teatrals, la música en valencià, alguns escriptors i unes poques publicacions no diàries, Televisió Valenciana ha de tenir un paper protagonista. Per descomptat, no es pot responsabilitzar únicament RTVV de l'evolució darrera de la nostra societat, però tampoc no s'ha de menysprear la seua influència. Les noves generacions de periodistes hauran d'assumir el repte: apostar per un espai comunicatiu propi o diluir-se en la invisibilitat, essent víctimes del més cruent imperialisme cultural.

EN 3 CUADRES

2560
FINE

En una època en què eliminar serveis públics es presenta com la solució a tots els problemes econòmics, el desmantellament de RTVV s'ha convertit en un símbol. *Adéu, RTVV* desvetlla, pas a pas, l'estratègia per saquejar la radiotelevisió pública valenciana. Un recull d'articles apassionats i compromesos, escrits mentre es dissenyava i executava el major ERO de la història del País Valencià, que planteja moltes preguntes i ofereix algunes respostes. Potser la més important és que, per eixir de l'actual desfeta, necessitem més Democràcia.

Col·laboracions de Julià Àlvaro Prat, Pere Miquel Campos, Esperança Camps Barber, Andreu Carpena, Vicent Climent, Ricardo Cobo del Prado Reverte, Mariola Cubells, Teresa Díez, Joan Durà, Adelaida Ferre, Borja Flors, Amàlia Garrigós, Antoni Gómez, Fani Grande, José Huedo, Paco López Barrio, Xelo Mir, Rubèn Penyalba, Josep Rodríguez, Rosa Solbes, Júlia Sorní Moreno, Manel Villar Porta.

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA **PUV**
PUBLICACIONS

9 788437 091136